

Eşlerin Algıladıkları Sosyal Desteğin Ailenin Bazı Özellikleri ile İlişkinin İncelenmesi

Saide ÖZBEY¹

ÖZ

Araştırmada, eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özelliklerine göre değişip değişmediği; eşlerin evlilik uyumları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinin merkez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarındaki anasınıfına devam eden altı yaş grubunun anne ve babaları oluşturmaktadır (N=102). Araştırma sonucuna göre, ailelerin Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında; ebeveynlerin evlenme biçimleri, evlilik süresi ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılık bulunduğu saptanmıştır (p<0.05). Ailelerin evlilik uyumları ile sosyal destek kaynakları arasında da anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.01).

Anahtar kelimeler: Sosyal destek, evlilik uyumu, aile

An Investigation on Couples' Perceived Social Support In Terms of Some Certain Characteristics of the Family

ABSTRACT

In this study, it was examined that whether perceived social support changes According to some of the characteristics of the family and the relationship between parents' marital adjustment and their perceived social support. The universe of this study was composed of the parents of preschoolers, aged six, enrolled in public schools in the central districts of Ankara. The sample of this study consisted of 102 parents. Results revealed that according to parents' marriage type, years of marriage and socioeconomic status there was a significant difference Multidimensional Scale of Perceived Social Support scores (p<0.05). It was also determined that there was a significant positive relationship between parents' marital adjustment and social support sources (p<0.01).

Keywords: Social support, married adjustment, family

GİRİŞ

Günlük yaşamda karşılaşılan problemler karşısında genellikle en yakın arkadaş eş ya da akraba gibi sosyal destek kaynaklarına problemin çözümü için başvurulur. Söz konusu kaynaklardan elde edilen sosyal desteğin bireyin problemlerle başa çıkma becerilerini geliştirme, beden ve ruh sağlığı açısından önemli etkisi bulunmaktadır. Sosyal destek kavramı kapsamında stresi önleme, azaltma ve stresle başa çıkma noktalarına odaklı aile, arkadaş, akraba, ilgili konuda uzman ya da özel bir insanın bireye sağladığı destek ilişkilerin rolü önem

---

¹ Öğrt. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı e-mail:saideozbey@gmail.com

taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda da sosyal destek kaynakları güçlü olan bireylerin daha az depresyon düzeyine, daha yüksek benlik algısına, daha uzun ömürlü ve daha sağlıklı bedene sahip olduğu saptanmıştır (Taysi, 2000:8). Sosyal destek bireyin temel ihtiyaçlarından olan sevgi, bağlılık, benlik saygısı ve bir gruba ait olma gibi gereksinimlerini karşılayarak bireyi hem fiziksel hem de ruhsal açıdan olumlu yönde desteklemektedir (Aksüllü ve Doğan, 2004:77).

Sosyal destek sistemi farklı disiplinlerin çalıştığı alan olması nedeniyle birçok tanıma sahiptir. En genel anlamıyla sosyal destek; *kişiyi seven, önemseyen ve güvenebileceği insanların varlığı ve duygusal ilgi, maddi destek, çevre hakkında bilgi ve onaylanma olmak üzere dört unsuru içeren kişiler arası ilişki* olarak tanımlanabilir (Toepfer, 2010:57; Sürücü, 2005:47). Sosyal destek sistemi bireyin günlük yaşamında karşılaştığı zorluklar karşısında onun dayanıklılığını arttırmak için daimi olarak destek veren bir ağıdır. Bu ağın içerisinde öncelikle sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, ilgili konuda danışmanlık yapan uzmanlar, komşular, arkadaşlar ve akrabalar yer almaktadır (Whittaker ve Garberino, 1983:3,5). Söz konusu destek ağı bireyin, stresli durumlara uyumunu kolaylaştırırken sorunların daha çabuk üstesinden gelebilmesi için ona destek verir. Bununla birlikte stresli durumların bireyde oluşturduğu travma ile başa çıkmada bir çok uzman aile, yakın arkadaş, akraba gibi destek kaynaklarının önemini vurgulayarak bu doğal destek kaynaklarına yönelmiş bulunmaktadırlar (Kartal ve Çetinkaya, 2009:5).

Sağlıklı evlilikler olumlu ilişkilerin büyüyerek devam ettiği, eşler arasındaki iletişim ve problem çözme, zorluklarla başa çıkma becerilerinin geliştiği evliliklerdir. Aksi durumda evlilik uyumunun bozulmasıyla eşler arası problemlerin yaşanması söz konusu olabilmektedir. Evliliklerdeki yaşanan problemler eşlerin hem psikolojik ve bedensel açıdan problemler yaşamasına neden olurken aynı zamanda çocuklarıyla olan iletişimlerini de olumsuz etkileyebilmektedir (Rauer, 2006:1). Dunst vd. (1986) yapmış oldukları araştırmada destekleyici sosyal çevrenin, ailelerin çocuklarıyla ilişkilerinde pozitif etkiye sahip olduğu ve bu durumun çocuklarının gelişimlerini ve davranışlarını da olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır.

Sosyal destek evliliklerde eşlerin karşılaştıkları problem durumlarında eşlerin zorluklarla başa çıkma becerilerini arttırmada da önemli etkiye sahiptir (Carlson ve Perrew, 1999: 514). Dehle vd. (2001: 307) ve Hamed (2009:54), eşlerin aldığı sosyal desteğin evliliğin niteliğini olumlu yönde etkilediği ve eşlerin psikolojik problemlerini azalttığını belirtmektedirler. Parasuraman vd. (1992) yaptıkları araştırmada eşlerin birbirinden aldıkları sosyal desteğin evlilikteki memnuniyeti artırıcı rol oynadığını saptamışlardır. DeLongis vd. (2004:471) yapmış oldukları araştırmada destekleyici ilişkilerin negatif davranışların birey üzerindeki olumsuz etkisini azalttığını belirtmektedir. Bununla birlikte Pines ve Kafry (1981), Pines (1996) ve Pines (1982) tarafından yapılan araştırmalarda; evlilikte yaşanan problemlerle başa çıkmada kadınların ve erkeklerin sosyal destek kaynaklarından yararlanma konusunda farklılıklar yaşadıkları

saptanmıştır. Söz konusu araştırma sonucunda erkeklerin sorunlar karşısında stres kaynağından kaçınma ve stres kaynağını önemsemedikleri; kadınların ise bunun aksine sosyal destek kaynaklarını erkeklerden daha fazla kullandıkları saptanmıştır (Akt: Çapri:131).

Yapılan literatür taramasında sosyal desteğe ilişkin yapılmış araştırmaların daha çok belli alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Bu araştırmalar genel olarak; bekar ve evli ebeveynlerin ya da bireylerin algıladıkları sosyal desteğin stres düzeylerine etkisinin saptanmasına yönelik araştırmalar (Dickerson, 2007:1; Brown ve Gary, 2006; Cairney vd., 2003; Tietjen, 1985); yaşlı bireylere ve engelli çocuğu olan ya da farklı hastalık gruplarında bulunan ailelere verilecek sosyal desteğin etkisini inceleyen araştırmalardır. (Altay ve Aydın Avcı, 2009; Ersoy ve Çürük, 2009; Işıkhana, 2007; Trask vd, 2003; Serovich vd., 2001; Varni vd., 1988). Bu nedenle sosyal desteğe ilişkin yapılmış olan söz konusu araştırmalardan farklı olarak, bu araştırmada eşlerin algıladıkları sosyal desteğin; aile yapısı, ebeveynin evlilik yaşı ve evlilik yılları, evliliklerinde aile onayının olup olmaması, sosyo ekonomik düzey ve evlilik uyumları ile olan ilişkisi incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, ailelerin algıladıkları sosyal desteğin ebeveynlerinin evlenme biçimi, evlilik süresi, evlilik yaşları, evliliklerinde aile onayının olup olmaması, aile biçimi ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişip değişmediği ve ebeveynlerin *evlilik uyumları* ve algıladıkları *sosyal destek* arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2009–2010 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Ankara ilinin Yenimahalle, Keçiören, Çankaya, Etimesgut ve Polatlı ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı toplam 6 resmi ilköğretim okulunun anasınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinden araştırmaya gönüllü katılmak isteyen ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçlarını 83 anne, 17 baba ve 2 ebeveyn de birlikte doldurmuştur (N=102).

Veri Toplama Araçları

1. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS)

“Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) Zimet vd. (1988) tarafından geliştirilmiş; Eker vd. (2001) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)” 12 maddeden oluşan ve *Aile, Özel İnsan, Arkadaşlık İlişkileri* olmak üzere üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini değerlendiren bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .89'dur (Eker vd., 2001:18).

2. Evlilik Uyum Ölçeği (Marital Adjustment Test)

Evlilik Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş ve Türkiye’de Tutarel Kışlak (1999) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşmakta olup iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 olarak saptanmıştır. Ölçeğin iki yarım test güvenirliği (split-half) $r = .84$ ’dür. Evlilik Uyum Ölçeği genel evlilik niteliğini ölçmekle birlikte, çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşmama ile ilişki tarzını da (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir (Tutarel Kışlak, 1999: 51).

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Evlilik Uyumu Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’ni 83 anne 17 baba ve 2 ölçeği de her iki ebeveyn birlikte doldurmuşlardır. Verilerin analizinde Kruskal Wallis H, Mann Whitney ve korelasyon testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde eşlerin algıladıkları sosyal desteğin eşlerin evlenme biçimi, evlilik süresi yaşları, evliliklerinde ailelerinin onayının olup olmaması ve evlilik uyumlarına göre incelenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

a) Evlenme Biçimi/ Algılanan Sosyal Destek

Eşlerin evlenme biçimine göre ASDÖ’den aldıkları puanlara ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Eşlerin Evlenme Biçimine Göre ASDÖ’den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

		Evl.Biçim	N	Sıra Ort.	X^2	sd	P
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	Görücü usulü	49	51,76	.083	2	.959
		Tanışıp anlaşılarak	45	51,73			
		Yakın akraba	8	48,63			
		Toplam	102				
	Aile	Görücü usulü	49	42,29	9.693	2	.008*
		Tanışıp anlaşılarak	45	59,16			
		Yakın akraba	8	64,88			
		Toplam	102				
	Arkadaş	Görücü usulü	49	45,88	5.131	2	.077
		Tanışıp anlaşılarak	45	58,92			
		Yakın akraba	8	44,19			
		Toplam	102				
Toplam	Görücü usulü	49	45,70	3.727	2	.155	
	Tanışıp anlaşılarak	45	57,41				
	Yakın akraba	8	53,75				
	Toplam	102					

* $p < 0.05$

Tablo 1 incelendiğinde, ebeveynlerin evlenme biçimleri ile Sosyal Destek Ölçeği *Aile* alt boyutunda farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) ASDÖ'nin genelinde ve diğer boyutlarında ebeveynlerin evlenme biçimleri ile sosyal destek sistemleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).*Aile* boyutundaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U testi yapılarak gruplar karşılaştırılmıştır. için Mann Whitney U testi sonucunda, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin *Aile* boyutundaki farkın;

- Görücü usulü evlenenler ile (sıra ort=40,09) tanışıp anlaşarak evlenenler (sıra ort=55,57) arasında ve tanışıp anlaşarak evlenenlerin lehine olduğu ($U=739.500, p<0.05$),
- Görücü usulü evlenenler ile (sıra ort=27.19) akraba evliliği yapanlar (sıra ort=40.06) arasında ve yakın akrabasıyla evlenenlerin lehine olduğu saptanmıştır ($U=107.500, p<0.05$).

b) Evlilik Yılı/Algılanan Sosyal Destek

Eşlerin evlilik yıllarına göre sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Eşlerin Evlilik Süresine Göre ASDÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

		Evlilik süresi	N	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	1-10 yıl	59	48,46	3,711	2	.156
		11-15 yıl	24	61,60			
		16-20 yıl	19	48,18			
		Toplam	102				
	Aile	1-10 yıl	59	51,41	1,920	2	.383
		11-15 yıl	24	57,10			
		16-20 yıl	19	44,71			
		Toplam	102				
	Arkadaş	1-10 yıl	59	47,35	5,744	2	.057
		11-15 yıl	24	64,08			
		16-20 yıl	19	48,50			
		Toplam	102				
TOPLAM	1-10 yıl	59	47,86	7,205	2	.027*	
	11-15 yıl	24	65,54				
	16-20 yıl	19	45,08				
	Toplam	102					

* $p<0.05$

Tablo 2'ye göre ebeveynlerin evlilik süresi ile ASDÖ'nin toplamında çıkan farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda Sosyal Destek Ölçeği'nin toplamında farkın;

- 1-10 yıl (sıra ort==37.94) ile 11-15 yıl(sıra ort=51.98) arasında ve 11-15 yıllık evli olanların lehine olduğu

- 11-15 yıl (sıra ort=26.06)ile 16-20 yıl arasında (sıra ort=16.87) ve 11-15 yıllık evli olanların lehine olduğu saptanmıştır.

c) Aile Yapısı/Sosyal Destek

Aile yapısına göre ASDÖ'den aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Aile Biçimine Göre Eşlerin ASDÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Aile yapısı	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	Geniş aile	17	44,00	748,00	595,000	.227
		Çekirdek aile	84	52,42	4403,00		
		Toplam	101				
	Aile	Geniş aile	17	49,21	836,50	683,500	.779
		Çekirdek aile	84	51,36	4314,50		
		Toplam	101				
	Arkadaş	Geniş aile	17	43,12	733,00	580,000	.222
		Çekirdek aile	84	52,60	4418,00		
		Toplam	101				
	Toplam	Geniş aile	17	41,56	706,50	553,500	.145
		Çekirdek aile	84	52,91	4444,50		
		Toplam	101				

Tablo 3'e göre ebeveynlerin ASDÖ'den aldıkları puanlar aile biçimlerine göre farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

d) Evlilik Yaşı/Sosyal Destek

Evlenme yaşlarına göre eşlerin ASDÖ'den aldıkları puanlara ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Evlenme Yaşlarına Göre Eşlerin ASDÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

		Evlilik Yaşı	N	Sıra Ort	X^2	sd	p
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	20 yaş altı	37	49,11	1.319	2	.517
		21-30 yaş	61	51,96			
		30 yaş üzeri	4	66,63			
		Toplam	102				
	Aile	20 yaş altı	37	51,11	.085	2	.958
		21-30 yaş	61	51,98			
		30 yaş üzeri	4	47,88			
		Toplam	102				
	Arkadaş	20 yaş altı	37	44,20	3.742	2	.154
		21-30 yaş	61	55,25			
		30 yaş üzeri	4	61,75			
		Toplam	102				

Toplam	20 yaş altı	37	45,59	2.329	2	.312
	21-30 yaş	61	54,75			
	30 yaş üzeri	4	56,50			
	Toplam	102				

Tablo 4 incelendiğinde ebeveynlerin evlilik yaşları ASDÖ'den aldıkları puanlar ebeveynlerin evlilik yaşlarına göre değişmediği görülmektedir ($p>0.05$). Ancak ortalama puanlar incelendiğinde Sosyal Destek Ölçeği'nin genelinde ve *Özel İnsan/Arkadaş* alt boyutlarında 30 yaş sonrasında evlilik yapanların sosyal destek puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

e) Aile Onayı/ Algılanan Sosyal Destek

Evliliklerinde aile onayı olma durumuna göre eşlerin ASDÖ'den aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. *Evliliklerinde Aile Onayı Olma Durumuna Göre Eşlerin ASDÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları*

		Aile onay	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	Evet	98	52,39	5134,50	108,500	.129
		Hayır	4	29,63	118,50		
		Toplam	102				
	Aile	Evet	98	51,74	5071,00	172,000	.674
		Hayır	4	45,50	182,00		
		Toplam	102				
	Arkadaş	Evet	98	51,35	5032,00	181,000	.795
		Hayır	4	55,25	221,00		
		Toplam	102				
	Toplam	Evet	98	52,01	5096,50	146,500	.393
		Hayır	4	39,13	156,50		
		Toplam	102				

Tablo 5 incelendiğinde eşlerin ASDÖ'den aldıkları puanlar arasında *evlilikte aile onayı olma durumuna göre* farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

f) Sosyo-ekonomik Düzey/Algılanan Sosyal Destek

Sosyo-ekonomik düzeye göre eşlerin ASDÖ'den aldıkları puanlara ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Sosyoekonomik Düzeye Göre Eşlerin ASDÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

		Sos.ek.düzy.	N	Sıra Ort	X^2	sd	p
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	Özel İnsan	Orta	89	50,44	.324	2	.851
		Üst	4	57,50			
		Alt	7	47,29			
		Toplam	100				
	Aile	Orta	89	51,87	7.953	2	.019*
		Üst	4	67,50			
		Alt	7	23,36			
		Toplam	100				
	Arkadaş	Orta	89	51,04	6.963	2	.031*
		Üst	4	75,88			
		Alt	7	29,07			
		Toplam	100				
Toplam	Orta	89	51,03	3.101	2	.212	
	Üst	4	65,63				
	Alt	7	35,07				
	Toplam	100					

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde, ASDÖ'nin genelinde ve *Özel İnsan* alt boyutunda ailelerin sosyo ekonomik durumlarına göre farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin *Aile /Arkadaş* boyutunda ise farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U testi yapılarak gruplar karşılaştırılmıştır. Test sonucunda Sosyal Destek Ölçeği'nin;

- Aile boyutunda orta sosyo ekonomik düzeydeki ailelerle (sıra ort=50.99) alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler arasında (sıra ort=23.36) ve orta sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin lehine olduğu ($U=135.500$)
- Arkadaş boyutunda farkın orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerle (sıra ort=50.58) alt sosyoekonomik düzeydeki aileler arasında (sıra ort=28.71) ve orta sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin lehine olduğu ($U=173.000$, $p<0.05$); üst sosyoekonomik düzeydeki aileler ile (sıra ort=8.88) alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler (sıra ort=4.36) arasında ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin lehine olduğu saptanmıştır ($U=2,500$, $p<0.05$).

g) Evlilik Uyumu/ Algılanan Sosyal Destek

Ebeveynlerin evlilik uyumları ile algıladıkları sosyal destekleri arasındaki ilişkiye yönelik Pearson Korelasyon Testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlerinin Evlilik Uyumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		Sosyal Destek	Evlilik Uyumu
Sosyal Destek	r	1	.256
	p	.	.009*
	n	102	102
Evlilik Uyumu	r	.256	1
	p	.009*	.
	n	102	102

Tablo 7 incelendiğinde ailelerin evlilik uyumları ile sosyal destek sistemleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.256$, $p<0.01$).

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmada eşlerin algıladıkları sosyal destek ile ailenin bazı özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ancak sosyal desteğe ilişkin gerek yurt içi gerekse yurt dışında yapılan araştırmaların daha çok engelli çocuğu olan, kanser, HIV, şizofreni vb. hastalıklara sahip bireylere ya da ailelere verilecek sosyal desteğin etkisi ve önemi; ergenlerin ailelerinden aldıkları sosyal desteğin önemi ve sosyal desteğin çocukların okul başarısı üzerine etkisi gibi konularda yoğunlaşmış olduğu görülmüştür. Bu durum araştırma sonuçlarının literatür destekli tartışılmasında sınırlılık meydana getirmiştir. Ulaşılabilen ilgili literatür ışığında araştırma bulguları tartışılmaya çalışılmıştır.

Tablo 1'e göre eşlerin evlenme biçimleri ile Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Aile alt boyutunda sosyal destek puanları arasında fark bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Söz konusu farkın akraba evliliği yapanların ve tanışıp anlaşarak evlilik yapanların lehine olduğu belirlenmiştir. Görücü usulü ile evlenenler bu iki gruba göre daha az sosyal destek kaynaklarına sahip bulunmaktadır.

Dressler (1985) yaptığı araştırmada akraba çevresi geniş olan ailelerin daha fazla sosyal destek aldığını ve bu ailelerin daha az depresif sendromlar gösterdiğini saptamıştır. Bu bulgu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Akraba evliliği yapan ailelerin akrabalarıyla görüşme sıklığı diğer ailelere göre daha fazla olasıdır. Tanışıp anlaşarak evlenenlerin ise eşlerin birbirlerinin ailelerini de daha iyi tanıma çabası içerisinde girmelerinin olumlu bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Tablo 2'ye göre eşlerin evlilik yılları ile Sosyal Destek Ölçeği'nin toplamında 11–15 yıllık evli olan ailelerin lehine farklılık bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). 11–15 yılları evliliğin genelde daha düzene girdiği, eşlerin biri birini daha iyi tanıdığı ve problemlere daha yapıcı çözümler bulma çabasına girdikleri ve evliliğin daha düzene girdiği bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte

aileler kendileri için en uygun arkadaş çevresini seçmede daha başarılı olabilirler. Söz konusu yıllarda ailelerin arkadaş desteğini daha fazla alıyor olması arkadaşlık ilişkilerinin kuvvetli ve etkili olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 3'e göre eşlerin Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları puanlar aile biçimlerine göre farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Sosyal destek ve aile özelliklerini inceleyen yurt dışı araştırmaların daha çok boşanmış ailelerde, nikâhsız birliktelik yaşayan anne ve babalarda ve tek ebeveynli ailelerdeki sosyal desteğin araştırıldığı saptanmıştır. Marks ve McLanahan (1993), araştırmalarında evli olan ebeveynlerin tek ebeveynli ailelere göre ve nikâhsız birliktelik yaşayan ebeveynlere göre sosyal destek kaynaklarının geniş olduğu saptanmıştır.

Dickerson,(2007), Brown ve Gary (2006), Cairney vd.(2003),Tietjen,(1985) de araştırmalarında, bekâr annelerin evli olan annelere göre sosyal destek sağlayabilecek kaynaklarla iletişimlerinin daha az olduğu buna paralel olarak da stres düzeylerinin daha fazla olduğunu saptamışlardır.

Tablo 4'e göre, eşlerin evlilik yaşlarına göre sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında fark saptanmamıştır. Tablo 5'e göre, evliliklerinde aile onayı olup olmama durumuna göre eşlerin sosyal destek puanları değişmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 6'ya göre ailelerin sosyal destek ölçeğinden aldıkları puanlar arkadaş ve aile boyutlarında, alt sosyo ekonomik düzeydeki ailelere göre orta ve üst sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin lehine farklılık göstermektedir ($p<0.05$).

Dalgard (2009) alt sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin diğerlerine göre daha az sosyal desteğe sahip olduğunu belirtmektedir. Dalgard (2009)'ın araştırması bu bulguyu desteklemektedir. Alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerin yaşam koşullarındaki olumsuzlukların sosyal destek kaynaklarıyla olan ilişkilerini de olumsuz etkilemiş olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 7'ye göre ailelerin evlilik uyumları ile sosyal destek kaynakları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.01$). Torun (1995:66), aile yapısı ile ailelerin sosyal destek sistemleri arasındaki, ilişkiyi incelemiş ve ailede iletişim, uzlaşma, aile bağlarının kuvvetli olması gibi uyumu artıran özellikler arttıkça ailelerdeki sosyal desteğin de arttığını saptamıştır. Kocadere (1995:130) yapmış olduğu araştırmada evliliklerin iyi ya da kötü oluşunu etkileyen etkenleri araştırmış ve araştırma sonucunda eşlerin karşı tarafın aileleri ile ilişkilerinin iyi olmadığı durumlarda evliliklerinde sık sık ya da sürekli sorun yaşadıklarını saptamıştır. Söz konusu araştırma olumsuz sosyal desteğin evlilikte uyumu bozan temel unsurlardan birisi olduğunu ortaya koymasından dikkat çekicidir.

Araştırma sonuçları yapılmış diğer araştırma sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde, evlilik uyumunun ve sosyal desteğin ailelerde birbirini

besleyen, destekleyen iki önemli unsur olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu uyum ve destek aileye ilişkin birçok faktörden etkilenebilmektedir. Bu nedenle söz konusu faktörlerin dikkate alınarak doğru zamanda doğru kişi ile ve doğru eğitimle çiftlerin evliliğe hazırlanması gerektiği söylenebilir.

Bu kapsamda görsel ve yazılı basın, toplum merkezlerinin, düzenleyecekleri seminer ve konferans vb. programlarla ve sosyal destek niteliğinde hazırlanmış kitaplarla farklı kitlelerin de gereksinimi olan eğitimi verebileceği söylenebilir.

Aile danışmanlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve her ailenin rahatlıkla ulaşabileceği uzaklıkta toplum merkezlerinin açılmasının ailelerin sosyal destek kaynaklarını arttırmak, ailelerin evlilik uyumunu desteklemek, ebeveynlerin zorluklarla başa çıkma ve problem çözme becerilerini geliştirmek açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte erken yaşlardan itibaren sosyal destek kaynaklarının verimli kullanılabilmesine ilişkin ailelerin çocuklarına bilinç kazandırmaları konusunda, aileleri yönlendirme çalışmaları yapılabilir. Zira sosyal destek kaynaklarının doğru kullanımı en yakın ve ilk sosyal çevre olan aile içerisinde gelişebilmesi mümkündür.

Bireyler iş yaşamında bekledikleri sosyal desteği bulamadıklarında hayal kırıklığı ve mutsuzluklar yaşayarak; iş yaşamındaki stresi ev ortamına taşıyabilmektedirler. Dolaylı olarak evlilik uyumunu olumsuz etkileyebilen iş yaşamındaki sosyal destek kaynaklarının, daha işlevsel hale getirilmesi önerilebilir.

Bu araştırma anasınıfına devam eden çocukların ebeveynleri ile sınırlandırılmıştır. Bu konuda çalışacak araştırmacılara farklı yaş gruplarındaki çocukların ebeveynleri ile çalışmaları önerilebilir. Ebeveynlerin algıladıkları sosyal desteğin, ebeveyn tutumlarıyla ve ebeveynlerin tükenmişlik düzeyleri ile ilişkisini incelemeleri önerilebilir.

Evlilik uyumu açısından önemli risk taşıyan aileler ve bu risk faktörlerini saptamaya yönelik nitel çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmaların sonucuna göre evlilikleri daha sağlıklı hale getirme amacı taşıyan önlemler ve yeni sosyal destek kaynakları düşünülebilir.

Yapılabilecek nitel araştırmalarda, eşlerin algıladıkları sosyal destek kaynakları ve bu desteklerin içeriği (duygusal destek, iletişim, saygı görme desteği vb.) irdelenebilir. Eşlere verilen sosyal destek kaynaklarının destek biçiminin evlilik uyumuna etkisi tartışılabilir. Bu çalışmalarda eşlerin evlilik uyumlarını arttıran sosyal destek biçimleri çok boyutlu olarak ortaya koyulabilir.

Planlanabilecek araştırmalarda, evliliklerde kadın ve erkeklerin sosyal desteği kullanma biçimi ve oranları saptanabilir. Bu kapsamda çıkacak sonuçlara göre her iki eşin gereksinimi olan sosyal desteğin sağlanması konusunda çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aksüllü, N. ve Doğan, S.(2004).Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. *Anatolian journal of psychiatry*, 2004 (5) 76–84
- Altay,B ve Aydın Avcı,İ.(2009). Relationship of perceived family social support and depressionsymtoms of old people living in alanlı district, Samsun *TAF Prev med bull.* 8 (2) 139-146
- Brown,D.R.& Gary,L.E.(2006). Social support network differentials among married and nonmarried black females. *Psychology of women quarterly.* 9 (2) 229–241
- Cairney,J., Boyle,M., David R.,Offord,D.R. & Racine,Y.(2003). Stress, social support and depression in single and married mothers. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology.* 38 (8) 442-449
- Carlson,D.& S.Perrewe,P.L.(1999). The role of social support in the stressor-strain relationship: an examination of work-family conflict. *Jurnal of management*, 25, (4) 513-540
- Çapri, B. (2008). Eş tükenmişliğini yordayan değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Mersin üniversitesi,Mersin.
- Dalgard O.S.(2009). Social support - determinants of social support. M: EUPHIX, EUphact. 30.04.2012. <http://www.euphix.org>
- Dehle, C., Larsen, D& Landers, J. E. (2001). Social support in marriage.*American Journal of Family Therapy*, 29 (4) pp 307-324
- DeLongis, A., Capreol, M., Holtzman, S., O'Brien, T. & Campbell, J. (2004). Social support and social strain among husbands and wives: a multilevel analysis. *Journal of family psychology.* 18 (3) 470–479
- Dickerson, P.(2007). "The impact of marital status and social support on psychological distress among african american women" paper presented at the annual meeting of the american sociological association, TBA, New York, New York City, Aug 11, 2007 Online 2010-08-28 <http://www.allacademic.com/meta/>
- Dressler,W.W.(1985). Extended family relationships, social support, and mental health in a southern black community. *Journal of health and social behavior.* 26 (1) pp. 39-48
- Dunst, Carl J.,Trivette, Carol M.& Cross, Arthur H. (1986) Mediating influences of social support: Personal, family, and child outcomes. *American journal of mental deficiency*, 90 (4) 403-417.
- Eker,D., , Arkar,H. ve Yıldız,H.(2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk psikiyatri dergisi.* 12 (1) 17-2
- Ersoy Ö. ve Çürük, N.(2009).Özel Gereksinimli çocuğa sahip annelerde sosyal desteğin önemi. *Aile ve toplum dergisi.* 5 (17) 104-109
- Hammed,A.(2009). The interactive effect of stress, social support and work-family conflict on nigerian women's mental health. *European journal of social sciences* 7 (2) 53-65
- Işıkhana, V.(2007). Kanser ve sosyal destek. *Toplum ve sosyal hizmet.* 18 (1) 15-29
- Kartal, A. ve Çetinkaya, B.(2009). Yüksekokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek durumları ve sosyal desteği etkileyen faktörler. *Fırat sağlık hizmetleri dergisi*, 4 (12) 159–173.
- Kocadere, M. (1995). İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, ege üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü: izmir.
- Locke, H.J. and Wallace, K.M.(1959). short marital-adjustment and prediction tests: their reliability and validity. *Marriage and family living.* 21 (3) pp. 251–255

- Marks, N.F. & Mclanahan, S.S.(1993).Gender, family structure, and social support among parents. *Journal of marriage and family*. 55 (2) pp.481-493.
- Parasuraman,S., Greenhaus,J.H & Granrose,C.S.(1992).Role stressors, social support, and well-being among two-career couples. *Journal of organizational behavior*. 13 (4) pp 339–356.
- Pines, A. M. ve Kafry, D. (1981). Tedium in the life and work of professional women as compared with men. *Sex roles*, 7 (10) 963-977.
- Pines, A. M. (1982). *On burnout and the buffering effects of social support. in stress and burnout in the human service professions*, (Ed, B. Farber.) New York: Pergamon Press.
- Pines, A. M. (1996). *Couple burnout: causes and cures*. New York/London: Routledge.
- Rauer, A.J.(2006). *Identifying happy, healthy marriages for men, women, and children*. University of Michigan
- Serovich, J. M., Kimberly, J. A., Mosack, K. E. & Lewis, T. L. (2001). The role of family and friend social support in reducing emotional distress among hiv-positive women. *AIDS CARE* 1 (3) pp. 335–341
- Sürücü, M.(2005). Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve algıladıkları sosyal destek sisteminin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Taysi, E. (2000).Benlik saygısı arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek. Yayımlanmamış yüksek lisan tezi. Ankara üniversitesi, Ankara
- Toepfer,S.M.(2010). Family social support and family intrusiveness in young adult women. *Family science review*, 15 (2) 57-65.
- Trask,P.C., Paterson, AG., Trask, C.L.,Bares,C.B., Birt,J.&Maan,C.(2003). Parent and adolescent adjustment to pediatric cancer: Associations with coping, social support, and family function. *J Pediatr Oncol Nurs*. 20 (1) 36-47.
- Tietjen,A.M.(1985). The social networks and social support of married and single mothers in sweden. *Journal of marriage and family*. 47 (2) pp. 489-496
- Torun, A.(1995).Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tutarel Kışlak, Ş.(1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması.*3P dergisi* 7 (1) 50-57
- Varni, J.W.,Wilcox, K.T.&Hanson, V.(1988).Mediating effects of family social support on child psychological adjustment in juvenile rheumatoid arthritis. *Health psychology* 7(5) pp. 421-431
- Whittaker,J.K & Garbarino,J. (1983). *Social support networks: informal helping in the human services*. Transaction Publishers.
- Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet, S.G. & Farley, G.K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52, 30–41. <http://www.yorku.ca/rokada/psyctest/socsupp>.

SUMMARY

In this study, it was examined that whether perceived social support changes according to parents' marriage type the year of their marriage, their marriage age, family structure and socioeconomic level variables, and the relationship between parents' marital adjustment and their perceived social support were examined.

The universe of this study was composed of the parents of preschoolers, aged six, enrolled in public schools in the central districts of Ankara. The sample of this study consisted of 102 parents randomly selected from the above mentioned universe. "Multidimensional Scale of Perceived Social Support" was used as the data collection tool and "Personal Information Form" was used to collect demographic data. Relational Survey Method was administered in this study.

Multidimensional Scale of Perceived Social Support was developed by Zimet et al. (1998), and it was translated and its validity and reliability were tested by Eker et al. (2001). "Multidimensional Scale of Perceived Social Support" is a scale that consists of 12 items and evaluates the sufficiency of the perceived social support from three different sources: *Family, Individual Person and Friendship relations*. Its Cronbach's alpha coefficient was .89.

Marital Adjustment Scale, whose validity and reliability were checked by Tutarel Kışlak (1999), consists of 15 items. Its Cronbach's alpha coefficient was .84. Along with assessing the general quality of marriage, Marital Adjustment Scale assesses various topics (i.e. family budget, expressing emotions, friends, sexuality, social rules, philosophy of life) and also assesses the type of relation through getting along with each other or not (i.e. spare time, outdoor activities, conflict resolution, trust). Marital Adjustment Scale and Multidimensional Scale of Perceived Social Support were filled by father, mother or both parents together. Kruskal Wallis H, Mann Whitney and correlation tests were used to analyze the data.

Results revealed that according to parents' marriage type, there was a difference between the Family dimension of Multidimensional Scale of Perceived Social Support scores in favor of the ones who had love marriage ($p<0.05$). It was determined that there were differences between parents' year of marriage and the Friend dimension of Multidimensional Scale of Perceived Social Support scores and there was a significant difference in favor of the families who had 11-15 years of marriage ($p<0.05$). The scores that families got from Social Support Scale showed a statistically significant difference in favor of the families with middle and high socioeconomic status when compared to the families with low socioeconomic status ($p<0.05$). It was also determined that there was a significant positive relationship between parents' marital adjustment and social support sources ($p<0.01$).

In this study, the relationship between perceived social support and some features of families was investigated. However, it was observed that both domestic and foreign studies mostly dealt with the effects and importance of the social supports for individuals with cancer, HIV, schizophrenia, or families raising disabled children or having one of those patients; the importance of social supports that teenagers receive from their families; and the impact of social support on children's academic achievement. This situation limited the discussion of the results of the present study via using the support of related literature. The findings of this study were tried to discuss in the light of accessible related literature.

When evaluated with the findings of other studies, the findings of this study revealed that marital adjustment and social support were two important factors supporting each other in families. The aforementioned adjustment and support can be affected by several factors related to family. For this reason, by considering those factors, couples should be prepared for the marriage with the right person in the right time by the right education.

Within this scope, the needed education for various masses could be delivered via visual and print media, and also conferences and seminars held by centers for family consulting.

Popularizing centers for family consulting and opening these centers where each family can easily access have great importance in terms of enhancing sources of social support, supporting families' marital adjustments, parents' overcoming the difficulties and improving their problem solving skills.